

## Загальна інформація про проект USAID АгроІнвест

USAID АгроІнвест – це проект технічної допомоги, що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID).

Метою проекту є сприяння відновленню економічного піднесення в сільськогосподарському секторі України на основі розвитку конкурентоспроможного агробізнесу різних організаційно-правових форм та масштабів. Проект ставить за мету сприяти зміцненню експортного потенціалу України як учасниці глобальної ініціативи з забезпечення продовольчої безпеки. Проект також покликаний допомогти українським селянам краще розуміти та захищати свої права на землю і продумано розпоряджатися своєю власністю для зміцнення добробуту своїх сімей та України в цілому.

Проект USAID АгроІнвест працює в трьох напрямках:

### 1. Підтримка стабільного законодавчого середовища, що сприятиме розвитку ринкової економіки

Проект USAID АгроІнвест бере участь у розробці стратегії ринкових реформ, що відповідає вимогам СОТ, і працює над реалізацією цієї стратегії спільно з урядом України і громадськими організаціями. Проект підтримує розвиток галузевих асоціацій, які сприятимуть реалізації ключових реформ, з тим щоб вони могли ефективно впливати на політику, а також здійснює програми підвищення правової обізнаності, щоб допомогти громадянам краще розуміти і захищати свої права на землю.

### 2. Стимулювання доступу аграріїв до фінансування

Проект USAID АгроІнвест допомагає малим і середнім виробникам (МСВ) отримати доступ до фінансових послуг. Він працює з фінансовими установами, постачальниками матеріально-технічних ресурсів, техніки та обладнання, переробниками, трейдерами та іншими учасниками ланцюжка доданої вартості, підтримуючи розширення лінійки доступніших фінансових продуктів, що враховують потреби сільгосподарів-виробників.

### 3. Сприяння розвитку ринкової інфраструктури для МСВ

Проект USAID АгроІнвест сприяє зміцненню організацій виробників і кооперативів, а також створює й розвиває ефективні маркетингові канали для МСВ. Проект надає допомогу підприємствам і некомерційним організаціям з метою розвитку оптових та/або регіональних ринків, а також розбудови ринку послуг і інфраструктури, включаючи створення потужностей для зберігання продукції в охолоджену стані, сортування й пакування.



**USAID**  
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Проект АгроІнвест

# Вісник Проекту USAID АгроІнвест

Липень 2015 р.

|                                                                                                                                                                      |           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Новини Проекту</b>                                                                                                                                                | <b>2</b>  |
| Круглий стіл «Регуляторна політика в агропромисловому комплексі України», Львів                                                                                      | 2         |
| Круглий стіл «Майбутня реформа ринку землі. Погляд великого бізнесу», Київ                                                                                           | 3         |
| Підсумкова міжвідомча зустріч для обговорення і доопрацювання основних положень проекту Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства, Київ          | 3         |
| Робоча зустріч з питань удосконалення порядку нарахування субсидій для членів кооперативів, Київ                                                                     | 3         |
| Радіопрограма «Моя земля – моє право»                                                                                                                                | 3         |
| Тренінг-практикум з особливостей використання Інструменту оцінки кредитних ризиків у сільському господарстві, Київ                                                   | 4         |
| Круглий стіл «Зарубіжний досвід: Історія розвитку реформ та трансформацій на земельних ринках США, а також Німеччини, Франції та інших Європейських країн», Київ     | 4         |
| Тренінг з поширення кращих практик, Львівська область                                                                                                                | 4         |
| Навчальний тренінг-семінар «Ефективне партнерство: сучасні технології виробництва соняшнику, фінансова підтримка, технічна допомога», Львівська область              | 5         |
| Навчальний тренінг-семінар «Ефективне партнерство: сучасні технології виробництва соняшнику, фінансова підтримка, технічна допомога», Херсонська область             | 6         |
| Радіопрограма «Моя земля – моє право»                                                                                                                                | 7         |
| Засідання Національного прес-клубу з аграрних та земельних питань, Київ                                                                                              | 7         |
| Засідання Координаційної Ради Аналітичної платформи АПК, Київ                                                                                                        | 8         |
| Колективна консультація для землевласників, Миколаївська область                                                                                                     | 9         |
| Радіопрограма «Моя земля – моє право»                                                                                                                                | 9         |
| Навчальний тренінг-семінар «Ефективне партнерство: сучасні технології виробництва соняшнику, фінансова підтримка, технічна допомога», Харківська область             | 9         |
| Семінар «Безпечність використання пестицидів та агрохімікатів у сільськогосподарському виробництві», Херсон                                                          | 9         |
| Засідання експертної групи проекту з обговорення попередніх результатів моніторингу рівня ефективності державної політики в аграрному секторі Тернопільської області | 10        |
| Радіопрограма «Моя земля – моє право»                                                                                                                                | 11        |
| Групові консультації з питань практичного застосування норм земельного права, Дніпропетровська область                                                               | 11        |
| Круглий стіл «Зміни в Земельному кодексі України. Новели орендних відносин в Україні», Чернівецька область                                                           | 12        |
| <b>Наступні події</b>                                                                                                                                                | <b>13</b> |
| <b>АгроІнвест у ЗМІ</b>                                                                                                                                              | <b>17</b> |
| <b>Інформаційні матеріали Національного прес-клубу з аграрних і земельних питань</b>                                                                                 | <b>18</b> |

## Круглий стіл «Регуляторна політика в агропромисловому комплексі України», Львів



1 липня 2015 року Проект USAID АгроІнвест у співпраці з оптовим ринком сільськогосподарської продукції "Шувар" провів круглий стіл на тему «Регуляторна політика в агропромисловому комплексі України».

У заході взяли участь представники органів влади, фермери та їх обласна асоціація, науковці й підприємці аграрної сфери.

Експерт аграрного ринку Іван Стефанишин у своїй доповіді наголосив на необхідності виваженого ставлення до оподаткування виробництва, оскільки при прийнятті законодавчих актів в Україні не завжди враховується галузева специфіка і сезонний характер виробництва.

Експерт Проекту USAID АгроІнвест Микола Гриценко розповів учасникам круглого столу про законодавчі новації стосовно безпечності та якості продукції, які стануть чинними вже з вересня поточного року.

Науковець Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН Олександр Лисак звернув увагу присутніх на потребі в консолідації зусиль

на розвитку кооперативного руху.

Голова асоціації фермерів і приватних землевласників у Львівській області Ярослав Кардаш підкреслив значення активної участі фермерів у відстоюванні власних прав. Однак, на жаль, органи державної влади в Україні, на відміну від країн ЄС, не готові дослухатися до позиції фермерів і дуже часто приймають законодавчі акти, що створюють бар'єри для розвитку фермерства, натомість сприяють бізнесу агрохолдингів.

Участь у роботі круглого столу взяв також голова Львівської аграрної палати Павло Музика, який наголосив на нагальній потребі в захисті інтересів власників земельних паїв і необхідності створення ефективної системи донесення інформації до товаровиробників і членів особистих селянських господарств, які на терені Львівщини є

провідними виробниками окремих видів рослинницької та тваринницької продукції.

Учасники круглого столу обговорили проекти Законів України «Про локальні агропродовольчі ринки», «Про внесення змін до Закону України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» та про сімейні фермерські господарства, які готувалися за технічної підтримки Проекту АгроІнвест.

Крім того, під час заходу відбулася дискусія щодо готовності сільгоспвиробників до введення в дію з 20 вересня 2015 року Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів». Дискусія виявила, що сільгоспвиробники недостатньо обізнані з основними вимогами цього Закону і на сьогодні практично не готові до його впровадження.



## Круглий стіл «Майбутня реформа ринку землі. Погляд великого бізнесу», Київ

2 липня 2015 року Проект USAID AgroInvest узяв участь у круглому столі на тему «Майбутня реформа ринку землі. Погляд великого бізнесу».

У заході, організованому Держгеокадастром України, взяли участь представники агрохолдингів, представники профіль-

них комітетів та організацій, а також науковці і журналісти. У обговоренні взяв участь і Голова Держгеокадастру Максим Мартинюк. Павло Кулинич, юридичний радник Проекту USAID AgroInvest, брав активну участь в обговоренні питань аграрного господарювання,

зокрема, стосовно частки аграрного виробництва, яка продукується в особистих селянських господарствах (що виробляють переважну частину сільськогосподарської продукції), та перспектив дрібного господарювання в аграрному секторі України.



## Підсумкова міжвідомча зустріч для обговорення і доопрацювання основних положень проекту Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства, Київ

3 липня 2015 року Проект USAID AgroInvest узяв участь у підсумковій міжвідомчій зустрічі для обговорення і доопрацювання основних положень проекту Єдиної

комплексної стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки. У зустрічі брали участь керівники та спеціалісти Міністерства

аграрної політики та продовольства та члени делегації ЄС, представники інших міжнародних організацій, експерти і представники провідних галузевих асоціацій.



## Робоча зустріч з питань удосконалення порядку нарахування субсидій для членів кооперативів, Київ

7 липня 2015 року Проект USAID AgroInvest узяв участь у робочій зустрічі представників Міністерства соціальної політики та Міністерства аграрної політики та продовольства з розгляду питання щодо врегулювання порядку надання житлових субсидій,

встановленого з 1 квітня ц.р., що на практиці виявився дискримінаційним щодо фізичних осіб - членів сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, які збувають свою сільськогосподарську продукцію офіційними каналами, на відміну від тіньового ри-

нку. За результатами робочої зустрічі погоджено два можливі варіанти виходу із ситуації з метою подолання проблеми розвитку тіньових каналів збуту сільськогосподарської продукції її виробниками.

## Радіопрограма «Моя земля – моє право»

7 липня 2015 року на 1-му Національному радіоканалі, в програмі «Колос», вийшла в ефір чергова радіопрограма «Моя земля – моє пра-

во». Випуск був підготовлений у рамках однієї інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за

сприяння Проекту USAID AgroInvest.

Тема випуску: [«Що стимує розвиток малого аграрного бізнесу?»](#)





## Тренінг-практикум з особливостей використання Інструменту оцінки кредитних ризиків у сільському господарстві, Київ



8 липня 2015 року Проект USAID АгроІнвест у партнерстві з Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC, Група Світового банку) провів тренінг для спеціалістів кредитних спілок, які є партнерами Проекту, з питань викори-

стання Інструменту оцінки кредитних ризиків у сільському господарстві (CLARA).

Цей інструмент був розроблений Проектом «Розвиток агрофінансування в Україні» Міжнародної фінансової корпорації з метою проведення якісного автоматизованого аналізу сільгосп підприємства на підставі комплексу індикаторів, які дозволяють, зокрема, обрахувати та прогнозувати рух грошових коштів підприємства.

Інструмент використовується банками, мікрофінансовими організаціями та постачальниками матеріально-технічних ресу-

рсів для сільськогосподарського виробництва при наданні фінансових та товарних кредитів сільгоспвиробникам.

У тренінгу взяли участь 10 представників 5 кредитних спілок - партнерів Проекту USAID АгроІнвест за Програмою розвитку кредитування. Учасники високо оцінили запропонований інструмент, який на їхню думку, має великий потенціал як засіб, що сприятиме розвитку агрокредитування. Водночас вони наголошували на потребі адаптувати його з урахуванням специфіки малих та середніх агровиробників.

## Круглий стіл «Зарубіжний досвід: Історія розвитку реформ та трансформацій на земельних ринках США, а також Німеччини, Франції та інших Європейських країн», Київ



9 липня 2015 року Проект USAID АгроІнвест узяв участь у круглому столі «Зарубіжний досвід: Історія розвитку реформ та трансформацій на земельних ринках США, а також Німеччини, Франції та інших Європейсь-

ких країн».

Цей захід був проведений IMF Group за підтримки Держгеокадастру. У ньому взяло участь широке коло експертів з питань земельної реформи. У ході круглого столу міжнародний експерт Проекту USAID АгроІнвест про-

фесор Томас Джонсон виступив з презентацією на тему «Зміни в сільському господарстві США за останні 6 десятиріч».

З презентацією можна ознайомитися за цим [посиланням](#).

## Тренінг з поширення кращих практик розширення ринків збуту, Львівська область

9 липня 2015 року Проект USAID АгроІнвест провів тренінг, спрямо-

ваний на поширення кращих практик у галузі розширення ринків збу-

ту плодоовочевої продукції, організації сімейних фермерських госпо-

дарств з утримання дійних корів, організації громадських пасовищ, системи виїзного доїння на пасовищі тощо.

До складу учасників входили керівники особистих селянських та фермерських господарств, дорадчих служб області, фахівці обласного та районних департаментів агропромислового розвитку (загалом 28 учас-

ників).

Учасники тренінгу виїхали до Львівської області, щоб ознайомились з роботою ОРСП «Шувар», умовами передпродажної підготовки та збуту сільськогосподарської продукції, вимогами до підтвердження її безпечності.

На базі сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу

«Рівноправність –Л» (с. Літня, Дрогобицький район) учасники ознайомились із запроваджуваною за підтримки Проекту USAID AgroІнвест системою створення та догляду за громадськими пасовищами, утримання дійних корів у літніх таборах із виконанням їх механізованого доїння на пасовищах.



### Навчальний тренінг-семінар «Ефективне партнерство: сучасні технології виробництва соняшнику, фінансова підтримка, технічна допомога», Львівська область

9 липня 2015 року Проект USAID AgroІнвест у партнерстві з компанією Піонер/Дюпон провів семінар щодо доступу сільгоспвиробників до фінансування вирощування соняшнику та кукурудзи.

Навчальний захід проводився для групи фермерів Львівської області.

У центрі уваги тренінгу були нові можливості отримання фінансування. Учасники тренінгу ознайомилися з економікою вирощування соняшнику у Львівській області на прикладі пілотного поля місцевого фермера. Його сусіди-фермери отримали детальні знан-

ня щодо дохідної і витратної частини процесів вирощування соняшнику та кукурудзи, а експерти компанії Піонер/Дюпон надали фермерам свої рекомендації із врахуванням особливостей технології на базі використання насіння та засобів захисту рослин



від світових лідерів.

Кредитна спілка "Вигода" (м. Стрий Львівської області) представила власний спеціалізований кредитний про-

дукт для виробників соняшнику.

На тренінгу були розглянуті такі питання:

- фінансовий кредит – його види, вибір відповідних інструментів

фінансування;

- особливості кредитування в банках та кредитних спілках;
- алгоритми економічних розрахунків доцільності залучення додаткового фінансування;
- побудова довгострокової стратегії залучення кредитних ресурсів.

Тренінг дозволив підвищити фінансову грамотність малих фермерів і ознайомив їх з новими можливостями отримання фінансування на поточний сільськогосподарський сезон. Ця діяльність

допоможе кредитним спілкам - партнерам Проєкту USAID AgroInvest - розширити їхні програми агрокредитування.

Учасники тренінгу також ознайомилися з поточним станом посівів соняшнику на демонстраційному полі та агротехнічними методами захисту рослин.

Крім того, представники кредитної спілки «Вигода» поінформували учасників про можливості фінансової підтримки виробничого процесу аграріїв Львівщини.

### Навчальний тренінг-семінар «Ефективне партнерство: сучасні технології виробництва соняшнику, фінансова підтримка, технічна допомога», Херсонська область

14 липня 2015 року Проєкт USAID AgroInvest у партнерстві з компанією Піонер/Дюпон провів семінар щодо доступу сільгоспвиробників до фінансування вирощування соняшнику та кукурудзи. Навчальний захід пройшов у селі Новомиколаївка Скадовського району для групи фермерів Херсонської області.

У ньому взяли участь також представники партнерських кредитних спілок "Народна довіра" та "Єдність". Мета тренінгу: ви-

світлення економічної ефективності застосування передових агротехнологій вирощування соняшнику в умовах Херсонської області; питання підвищення фінансової грамотності в аспекті залучення фінансової підтримки та технічної допомоги на базі використання кредитних продуктів, які пропонує кредитна спілка «Народна Довіра»

Розглядалися такі питання:

- фінансовий кредит – його види, вибір відповідних інструментів фінансування;
- особливості кредитування в банках та кредитних спілках;
- алгоритми економічних розрахунків доцільності залучення додаткового

фінансування; побудова довгострокової стратегії залучення кредитних ресурсів.

На прикладі конкретних господарств вивчалися також питання раціональної технології вирощування соняшнику та кукурудзи, переваг раціональної структури посівних площ, вибору схеми захисту рослин, порівняння різних систем обробки ґрунту при вирощуванні соняшнику та кукурудзи, аналізувалися результати економічних розрахунків.

Спеціалісти з кредитування допомогли учасникам тренінгу обрати інструменти фінансування, відповідні кредитні продукти та виконати розрахунки реальної ефективної відсоткової ставки.





## Радіопрограма «Моя земля – моє право»

14 липня 2015 року на 1-му Національному радіоканалі, в програмі «Колос», вийшла в ефір чергова радіопрограма «Моя земля – моє право».

Випуск був підготовлений у рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проекту

USAID AgroInvest.

Тема випуску: ["Чи вигідно об'єднуватися в популічні кооперативи?"](#).



## Засідання Національного прес-клубу з аграрних та земельних питань, Київ

16 липня 2015 року Проект USAID AgroInvest у рамках діяльності Національного прес-клубу з аграрних та земельних питань провів прес-конференцію на тему: «Чи готові українські сільгоспвиробники до введення в дію з 20 вересня 2015 року Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів?»».

У роботі прес-клубу взяли участь:

- Ольга Семенчук, заступник директора Департаменту ветеринарної медицини Державної ветеринарної і фітосанітарної служби України;
- Яна Добідовська, заступник керівника Проекту ЄС «Вдосконалення системи контролю безпечності харчових продуктів в Україні»;
- Катерина Онул, радник з питань харчового законодавства проекту IFC «Інвестиційний клімат в аграрному секторі України»;

- Артур Лоза, президент Асоціації свинарів України;
- Геннадій Кузнєцов, голова правління Ліги виробників харчових продуктів;
- Микола Гриценко, керівник напрямку «Розвиток ринкової інфраструктури» Проекту USAID AgroInvest.

На прес-конференції були обговорені такі питання:

- Що знаменує собою набрання чинності Законом України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» – захист споживачів чи додаткові клопоти для виробників харчових продуктів;
- Які принципи відмінності норм нового «харчового» закону від нині чинного в частині розмежування відповідальності за потрапляння на ринок небезпечних продуктів;
- Збільшує чи зменшує новий закон регуляторне навантаження на

виробників;

- Чи готові виробники до обов'язкового впровадження системи управління безпечністю харчових продуктів на принципах HACCP;
- Система HACCP – це рятувальний жилет для харчового бізнесу чи пудові гирі на його ногах;
- Для чого і кому потрібне обов'язкове впровадження системи простежуваності за принципом «крок назад, крок вперед»;
- Чи витримає харчовий бізнес додаткові фінансові навантаження задля впровадження норм закону і як такі додаткові витрати вплинуть на його ефективність;
- Експлуатаційний дозвіл – для чого він потрібен, які умови його отримання, який орган буде його видавати і якою буде його ціна для виробника;
- Якою буде система кон-



- тролю за виконанням норм харчового закону та відповідальність за їх невиконання;
- Які інші законодавчі

акти уже прийняті, а які ще необхідно прийняти для впровадження європейської практики безпечності харчових

продуктів;

- Яких інших новел чекати вітчизняному харчовому бізнесу?

## Засідання Координаційної Ради Аналітичної платформи АПК, Київ

16 липня 2015 року відбулося засідання Координаційної Ради Аналітичної платформи АПК, створеної за сприяння Проекту USAID AgroInvest.

Експерти Аналітичної платформи розповіли про напрацювання у ключових напрямках законодавчого поля для агробізнесу України.

Зокрема, аналітиками платформи був підготовлений ряд законопроектів, спрямованих на врегулювання деяких проблемних моментів землекористування. Серед законопроектів, запропонованих до розгляду профільних асоціацій, слід виділити такі:

- про відмову від обов'язкової реєстрації права оренди;
- про передачу невитребуваних паїв у власність місцевої громади;
- про запровадження правил консолідації земельних ділянок;
- про визнання права на земельні ділянки сільгосппризначення в складі відумерлої спадщини власністю територіальних громад.

Щодо деяких із законопроектів асоціації надісла-

ли до Координаційної платформи коментарі.

Особливу увагу учасники засідання приділили законодавчим ініціативам експертів Аналітичної платформи щодо оподаткування сільгоспвиробників, серед них:

- Законопроект «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо удосконалення механізму оподаткування сільськогосподарських товаровиробників» (щодо єдиного податку, 4 група);
- Законопроект «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо скасування залежності податкових пільг сільськогосподарських товаровиробників від факту реєстрації прав оренди, власності на земельні ділянки»;
- Законопроект «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо електронного адміністрування податку на додану вартість сільськогосподарськими підприємствами»;
- Законопроект «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей встановлення ставок земельного податку»;

- Законопроект «Про відкритість податкових перевірок (щодо створення Єдиного державного реєстру податкових перевірок)».

Експерти Аналітичної платформи поділилися планами на наступний квартал. Зокрема, Аналітична платформа готова розробити типові документи для членів профільних асоціацій, враховуючи досвід експертів із цих питань. Передбачається також розглянути питання про запровадження третейського суду та організацію Бюро кредитних історій. Цікавим напрямом майбутньої роботи є дослідження підходів до можливості зниження санітарних норм для розміщення сільськогосподарських підприємств (в основному – тваринницьких ферм), а також щодо застосування альтернативних джерел енергетики, спрощення процедур спорудження мікро- та міні-ГЕС на малих річках та ставках, будівництва біогазових установок. Планується розробити нормативні документи з дерегуляції в галузі сільського господарства, паралельно із запровадженням саморегулювання. У подальшому вбачається



запуск широкого кола навчальних програм, в тому числі пов'язаних з вимогами ЄС до якості продукції, експорту тощо.

### Колективна консультація для землевласників, Миколаївська область

17 липня 2015 року партнером Проекту USAID АгроІнвест – Фондом розвитку м. Миколаєва (ФРММ) – у рамках проекту «Земельні права: консультування, правозахист та вирішення конфліктів на Півдні України» була проведена колективна консультація для землевласників села Улянівка Миколаївського району Миколаївської області. Метою заходу було допомогти мешканцям Улянівки у вирішенні їхніх земельних проблем. Юрист Проекту ФРММ надав присутнім юридичну консультацію з питань, які їх найбільше турбували. Результатом проведеного заходу стала зацікавленість аграріїв діяльністю центру і надана їм необхідна правова допомога. В подальшому планується сприяння у вирішенні земельних проблем мешканців села та подальша робота з консультування та правової просвіти.

### Радіопрограма «Моя земля – моє право»

21 липня 2015 року на 1-му Національному радіоканалі, в програмі «Колос», вийшла в ефір чергова радіопрограма «Моя земля – моє право». Випуск був підготовлений у рамках однієї з тем випуску: ["Чи готові сільгоспвиробники до введення в дію з 20 вересня 2015 року Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»?"](#)



### Навчальний тренінг-семінар «Ефективне партнерство: сучасні технології виробництва соняшнику, фінансова підтримка, технічна допомога», Харківська область

21 липня 2015 року Проект USAID АгроІнвест у партнерстві з компанією Піонер/Дюпон провів семінар щодо доступу сільгоспвиробників до фінансування вирощування соняшнику та кукурудзи. Навчальний захід проводився для групи фермерів Харківської області. Розглядалися такі питання: фінансовий кредит – його види, вибір відповідних інструментів фінансування; особливості кредитування в банках та кредитних спілках; алгоритми економічних розрахунків доцільності залучення додаткового фінансування; побудова довгострокової стратегії залучення кредитних ресурсів.

### Семінар «Безпечність використання пестицидів та агрохімікатів у сільськогосподарському виробництві»,

22 липня 2015 року в м. Херсон Проект USAID АгроІнвест провів семінар на тему «Безпечність використання пестицидів та агрохімікатів у сільськогосподарському виробництві».



Мета семінару - підвищення рівня обізнаності учасників із міжнародним досвідом безпечного використання пестицидів та агрохімікатів, дотримання вимог захисту працівників, зменшення впливу використання пестицидів на навколишнє середовище, водні ресурси та живі організми.

Участь у семінарі взяли фермери, власники особистих селянських господарств, інші сільськогосподарські товаровиробники, які зацікавлені в безпечному використанні пестицидів та агрохімікатів, у запровадженні безпечних систем використання пестицидів та інших агрохімікатів у сільськогосподарському виробництві.

Учасники заходу обгово-

рили можливості експорту української продукції за кордон, пов'язані з дотриманням принципів HACCP та стандартів GLOBAL G.A.P.

На початку заходу відбулося урочисте вручення 4 жителям Херсонщини сертифікатів, який засвідчує, що вони пройшли спеціалізований навчальний курс Проекту АгроІнвест і стали консультантами з впровадження HACCP та GLOBAL G.A.P.

Після цього міжнародний експерт Проекту USAID АгроІнвест Алан Шрьодер розповів про важливість впровадження міжнародних стандартів та можливості для підприємців експортувати власний продукт.

Він наголосив, що ці стандарти контролюють не

тільки кількість та якість використаних у сільськогосподарських продуктах пестицидів, а й сам процес вирощування.

Виробник, щоб отримати ці сертифікати, має в першу чергу провести експертизу ґрунту та води, і тільки після цього у разі необхідності використовувати пестициди, до того ж вони мають відповідати міжнародним стандартам та не містити заборонених речовин.

Стандарт також регулює процес обробки: самі працівники, що працюють з хімікатами, мають бути захищені, і на підтвердження сказаного доповідач продемонстрував учасникам заходу взірці елементарних засобів захисту, таких як окуляри, респіратор, захисний костюм та гумові рукавички.

### **Засідання експертної групи проекту з обговорення попередніх результатів моніторингу рівня ефективності державної політики в аграрному секторі Тернопільської області**



23 липня 2015 року партнер Проекту USAID АгроІнвест – Тернопільська обласна громадська організація «Спілка власників землі» – провела засідання експертної групи Проекту з обговорення попередніх результатів моніторингу рівня ефективності державної політики в аграрному секторі Тернопільської області, метою якого була презентація та обговорення попередніх результатів дослідження.

Участь у заході взяли експерти Проекту, керівники сільськогосподарських підприємств, землевласники, журналісти, науковці факультету аграрної економіки та менеджменту Тернопільського національного економічного університету, представники департаменту агропромислового розвитку Тернопільської ОДА.

На засіданні експертної групи був заслуханий звіт директора департаменту

агропромислового розвитку Тернопільської обласної державної адміністрації Олега Напори. Учасники обговорили проблеми, що постають в аграрному секторі області, та окреслили можливості їх вирішення. За результатами засідання депутатські фракції будуть ознайомлені з висновками експертної групи про фінансування аграрного сектору області та можливі шляхи вирішення ідентифікованих проблем.

## Семінар «Судовий захист прав власників земельних паїв», Миколаївська область

28 липня 2015 року партнер Проекту USAID AgroInvest – Херсонська обласна організація ВГО «Комітет виборців України» – у рамках проекту «Земельні права: консультування, правозахист та вирішення земельних конфліктів на Півдні України» провела семінар на тему «Судовий захист прав власників зе-

мельних паїв». Метою заходу було надання селянам базових знань щодо порядку та способів захисту власних прав у суді першої інстанції.

У семінарі взяли участь власники земельних паїв, які передали землю в оренду або обробляють земельні ділянки самостійно. Проведений захід має під-

вищити рівень культури обробітку землі, а також міру правової свідомості власників землі, що дозволить їм успішно добирати найбільш ефективних землекористувачів.

Подальшим кроком планується створення постійно діючої виїзної приймальної на базі фермерського господарства «Вікторія».

## Радіопрограма «Моя земля – моє право»

28 липня 2015 року на 1-му Національному радіоканалі, в програмі «Колос», вийшла в ефір чергова радіопрограма «Моя земля – моє право».

Випуск був підготовлений у рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проекту USAID AgroInvest.

Тема випуску: ["Як вплине існуючий порядок нарахування субсидій на членів кооперативів, які мали нещастя «засвітити» свої доходи?"](#).



## Групова консультація з питань практичного застосування норм земельного права, Дніпропетровська область

29 липня 2015 року партнер Проекту USAID AgroInvest – ГО «Громадська платформа впровадження земельної реформи в Дніпропетровській області» в рамках виконання грантової програми «Створення мережі правової підтримки населення та фермерів у галузі земельних відносин» провела групову консультацію з питань практичного застосування норм земельного права. У за-

ході взяли участь 14 мешканців села Новоолександрівка, в тому числі керівники фермерських господарств та керівництво районної ради.

Найбільше учасників групової консультації цікавили такі питання: процедура визначення розміру земельної ділянки при безоплатній передачі земельної ділянки у власність у разі, якщо особа при оформленні самос-

тійно відмовилась від частини ділянки, яка їй пропонувалась у межах визначеного законодавством розміру; формування земельної ділянки; спадщина; оренда землі; проблемні питання розірвання договорів оренди землі; оренда земель особистого селянського господарства: можливість оформлення договорів оренди чи оформлення права користування нею у інший спосіб.

## Тренінг «Екологічні аспекти ведення сільськогосподарського бізнесу», Київ

30-31 липня 2015 року Проект USAID AgroInvest провів тренінг

«Екологічні аспекти ведення сільськогосподарського бізнесу» для спе-

ціалістів партнерських кредитних спілок, які надають мікрокредити на





розвиток малого та середнього сільськогосподарського бізнесу.

Мета тренінгу: надання представникам кредитних спілок повного спектру відомостей щодо потенційного впливу такої діяльності на навколишнє природне середовище, роз'яснення природоохоронних обмежень до надання кредитів, принципів попередньої еко-

логічної оцінки проектів та особливостей заповнення контрольного переліку питань екологічної оцінки.

Олена Артемова, Експерт з екологічної оцінки та охорони довкілля розповіла учасникам тренінгу про вплив сільськогосподарської діяльності на навколишнє природне середовище та про заходи, які мають здійснюватися для попере-

дження забруднення довкілля.

Міжнародний експерт з охорони довкілля та ефективного впровадження сільськогосподарських практик Алан Шрьодер зробив презентацію на тему: «Належні практики ведення сільського господарства та комплексна система захисту рослин. Безпечне використання пестицидів».

## Круглий стіл «Зміни в Земельному кодексі України. Новели орендних відносин в Україні», Чернівецька область

31 липня 2015 року партнер Проекту USAID AgroInvest - Регіональна громадська організація «Перший аграрний кластер» провела круглий стіл на тему: «Зміни в Земельному кодексі України. Новели орендних відносин в Україні». Захід відбувся в с. Дністрівка Кельменецького району Чернівецької області в рамках реалізації програми «Врегулювання земельних відносин в сільській місцевості», який реалі-

зується за підтримки Проекту USAID AgroInvest.

На круглому столі були присутні: сільський голова с.Дністрівка Кельменецького району Чернівецької

області В'ячеслав Цекало, землевпорядник Дністрівської сільської ради Олександр Метерчук, спеціалісти сільської ради та землевласники села Дністрівка. Всього у заході взяли участь 26 осіб.

Круглий стіл відкрив сільський голова с.Дністрівка В'ячеслав Цекало, який наголосив на тому, що в Земельному кодексі України відбулися істотні зміни і тому сьогодні вирішено провести круглий стіл за участі юристів із земельних питань Регіональної громадської організації «Перший аграрний кластер» та землевласників села з метою обговорення цих змін.

Юрист РГО «Перший аграрний кластер» Дмитро Бабічук довів до відома присутніх інформацію про цілі та завдання проекту «Врегулювання земель-

них відносин в сільській місцевості», про результати роботи по його впровадженню, а також розкрив тему «Новели орендних відносин в Україні».

Юрист РГО «Перший аграрний кластер» Юрій Кульчинський розкрив тему «Зміни в Земельному кодексі України», а землевпорядник сільської ради с. Дністрівка розповів про проблеми у вирішенні земельних питань на території даного села.

Після кожного викладеного питання було проведено обговорення на предмет розуміння змін у законодавстві та використання нових положень на практиці. Доповідачі провели дискусію з учасниками круглого столу по вирішенню земельних спорів у сільській місцевості у формі питання-відповідь.



## Наступні події

### 4 серпня 2015 року

#### **Радіопрограма «Моя земля – моє право»**

4 серпня 2015 року на 1-му Національному радіоканалі, в програмі «Колос» вийде в ефір чергова радіопрограма «Моя земля – моє право». Випуск готується в рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проекту USAID AgroInvest. Тема випуску: " Кредитні спілки допомагають організовувати мінікролеферми".

### 10 серпня 2015 року

#### **Просвітницький семінар щодо ефективних практик захисту права на земельну ділянку, Миколаїв**

10 серпня 2015 року партнер Проекту USAID AgroInvest - Миколаївський Центр вторинних юридичних послуг (ЦВЮП) проведе просвітницький семінар на тему «Ефективні практики захисту права на земельну ділянку». На семінар будуть запрошені власники та користувачі земельних паїв в Миколаївському та Жовтневому районах Миколаївщини.

Метою заходу є надання учасникам семінару інформації про зміни в законодавстві, що регулює питання прав на землю, та роз'яснення практичних питань ефективного захисту прав на землю для сільського населення.

У ході семінару будуть висвітлені такі питання: реєстрація речового права на земельну ділянку та договору оренди земельної ділянки; новели земельного законодавства; вирішення земельних спорів (судова та позасудові форми). Підвищення поінформованості учасників семінару із зазначених питань дозволить їм передавати отримані знання іншим сільським жителям, що

сприятиме пошуку шляхів вирішення земельних суперечок та захисту своїх прав.

Місце проведення: м. Миколаїв, вул. В. Морська, 45, приміщення всеукраїнського тижневика «Український південь».

### 10 серпня 2015 року

#### **Семінар для землевпорядників Дніпропетровського та Новомосковського районів, Дніпропетровська область**

10 серпня 2015 року партнер Проекту USAID AgroInvest – Громадська організація «Громадська платформа впровадження земельної реформи в Дніпропетровській області» – у рамках проекту «Створення мережі правової підтримки населення та фермерів в галузі земельних відносин» проводить семінар на тему «Плата за землю. Принципи ефективного використання земель, залучення інвестицій до розвитку території».

Мета заходу – надання працівникам сільських та селищних рад нової інформації, спрямованої на планування розвитку територій у рамках реформи місцевого самоврядування в умовах збільшення територій громад.

На семінар запрошуються голови сільських рад та землевпорядники, що несуть відповідальність за збір земельного податку в громаді.

Очікується, що в результаті проведення заходу підвищиться рівень інформованості працівників органів місцевої влади з питань, що будуть розглянуті, вони зможуть отримати необхідні консультації від запрошених лекторів та отримати особисті консультації спеціалістів.

Місце проведення: приміщення Дніпропетровської районної ради, село Ювілейне, вул. Теплична, 5.

### **11-12 та 20-21 серпня 2015 року**

У серпні 2015 року Проект USAID АгроІнвест продовжить здійснення програми «Навчання формальних та неформальних лідерів та лідерок сільських громад щодо гендерної інтеграції в процеси мобілізації сільських громад», що впроваджується Українським жіночим фондом за підтримки Проекту. Програма розроблена для підтримки сільських громад у процесі децентралізації. На тренінги запрошуються голови сільських рад, секретарі або їх заступники, депутати, представники громадських організацій та активісти. У програмі тренінгу: ознайомлення із законодавством України щодо децентралізації та розгляд потенційних можливостей для сільських громад, ефективна комунікація в громаді для розроблення спільної позиції щодо об'єднання адміністративних одиниць, ідентифікація ресурсів громади для ефективної децентралізації – лідерство, можливості та труднощі для уповноваження жінок, доступ жінок до прийняття рішень. Наприкінці тренінгу групи розробляють гендерно-усвідомлений проект розвитку громади з використанням можливостей децентралізації.

Місце проведення: 11-12 серпня – Дніпропетровськ, 20-21 серпня – Чернівці.

### **11 серпня 2015 року**

#### **Радіопрограма «Моя земля – моє право»**

11 серпня 2015 року на 1-му Національному радіо каналі, в програмі «Колос» вийде в ефір чергова радіопрограма «Моя земля – моє право». Випуск готується в рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проекту USAID АгроІнвест. Тема випуску: "Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки".

### **13 серпня 2015 року**

#### **Навчальний тренінг-семінар «Ефективне партнерство: сучасні технології виробництва соняшнику, фінансова підтримка, технічна допомога», Львівська область**

13 серпня 2015 року Проект USAID АгроІнвест у партнерстві з компаніями Піонер/Дюпон проводить семінар з питань удосконалення технологій вирощування соняшнику на полях малих та серед-

ніх сільгоспвиробників.

Семінар проводиться для групи фермерів Жидачівського району Львівської області.

На ньому будуть продемонстровані результати застосування рекомендованих технологій на посівах соняшнику селекції компанії Піонер (фаза післяцвітіння) із аналізом проблемних питань та рекомендаціями щодо їх вирішення та надані рекомендації спеціалістів компаній Піонер/Дюпон з подальшого вирощування та підготовки до збирання врожаю. Також будуть оглянуті навколишні демонстраційні посіви соняшнику та кукурудзи селекції компанії Піонер/Дюпон.

Місце проведення: Львівська область, Жидачівський район, с. Бережниця.

### **13 серпня 2015 року**

#### **Круглий стіл «Забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів через розвиток сімейних ферм», Полтавська область**

13 серпня 2015 року партнер Проекту USAID АгроІнвест – Асоціація розвитку сільської місцевості Полтавщини – в рамках проекту «Підвищення спроможності Асоціації «Асоціація розвитку сільської місцевості Полтавщини» в процесах формування та впровадження аграрної політики на місцевому рівні» проводить круглий стіл на тему «Забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів через розвиток сімейних ферм».

У ході запланованого заходу відбудеться обговорення проблем та рекомендацій щодо активізації роботи з особистими селянськими господарствами (ОСГ), а також популяризації ідеї створення сімейних ферм.

Для участі у круглому столі запрошені приватні підприємці, члени ОСГ, представники влади, органів місцевого самоврядування тощо.

Очікується, що на заході будуть ідентифіковані основні проблеми, пов'язані з діяльністю ОСГ, а також наведені відповідні аргументи для переконання власників молочних корів до створення сімейних молочних ферм у Полтавській області.

Місце проведення: Полтавська область.



**17 серпня 2015 року****Круглий стіл «Обговорення пропозицій щодо удосконалення нормативно-правових актів, що стосуються розвитку та функціонування аграрного сектору», Полтавська область**

17 серпня 2015 року партнер Проекту USAID AgroInvest – Асоціація розвитку сільської місцевості Полтавщини – в рамках проекту «Підвищення спроможності Асоціації «Асоціація розвитку сільської місцевості Полтавщини» в процесах формування та впровадження аграрної політики на місцевому рівні» проводить круглий стіл на тему «Обговорення пропозицій щодо удосконалення нормативно-правових актів, що стосуються розвитку та функціонування аграрного сектору».

Метою запланованого заходу є обговорення та формування пропозицій щодо вдосконалення діючих нормативних актів, які регламентують діяльність, пов'язану із розвитком і функціонуванням аграрного сектору на державному та регіональному рівнях.

Для участі у круглому столі запрошені представники органів управління агропромисловим розвитком, органів місцевого самоврядування, сільськогосподарські товаровиробники, партнерські організації.

Очікується, що на заході буде обговорено пропозиції/зміни, які необхідно внести до нормативно-правових актів з метою полегшення функціонування сільськогосподарських підприємств, а також визначено шляхи подання цих пропозицій. Цей захід закладе основи співпраці між Асоціацією розвитку сільської місцевості Полтавщини та органами влади, місцевого самоврядування, сільськогосподарськими товаровиробниками і іншими громадськими організаціями області.

Місце проведення: Полтавська область.

**18 серпня 2015 року****Навчальний тренінг-семінар «Ефективне партнерство: сучасні технології виробництва сояшнику, фінансова підтримка, технічна допомога», Харківська область**

18 серпня 2015 року Проект USAID AgroInvest у партнерстві з компаніями Піонер/Дюпон проводить семінар із питань вдосконалення технологій вирощування сояшнику на полях малих та се-

редніх сільгоспвиробників. Семінар. проводиться для групи фермерів Балаклійського району Харківської області. На ньому будуть продемонстровані результати застосування рекомендованих технологій на посівах сояшнику селекції компанії Піонер (фаза післяцвітіння) із аналізом проблемних питань та рекомендаціями щодо їх вирішення та надані агротехнологічні рекомендації спеціалістів компанії Піонер/Дюпон з подальшого вирощування та підготовки до збирання врожаю. Також будуть оглянуті навколишні демонстраційні посіви сояшнику та кукурудзи селекції компанії Піонер/Дюпон.

У рамках заходу буде також організований прес-тур для журналістів – представників центральних та місцевих засобів масової інформації з метою ознайомлення з питаннями розвитку виробництва сояшнику на Сході України.

Місце проведення: Харківська область, Балаклійський район, с. Петровське.

**18 серпня 2015 року****Семінар-презентація щодо нових можливостей безкоштовної юридичної допомоги з земельних питань, Миколаївська область**

18 серпня 2015 року партнер Проекту USAID AgroInvest – Вознесенський Центр вторинних юридичних послуг (ЦВЮП) – проведе семінар-презентацію щодо нових можливостей безкоштовної юридичної допомоги з земельних питань. У ході заходу спікери також нададуть роз'яснення, що стосуються змін, внесених у земельне законодавство у поточному році.

Метою заходу стане поширення інформації про Програму правової допомоги та захисту прав на землю сільського населення землевласників Проекту USAID AgroInvest у південному регіоні, інформування землевласників та визначення проблемних питань при реалізації права на отримання земельної ділянки. Після семінару будуть надані індивідуальні правові консультації фермерам та селянам щодо можливостей реалізації та захисту свого права на отримання земельної ділянки.

На захід будуть запрошені сільські голови, фермери та пайовики - орендодавці Вознесенського району. Цей семінар стане частиною циклу на-

вчання, що проводитимуть спеціалісти Вознесенського ЦВЮП та експерти громадської організації «Агентство економічного розвитку». Спікери презентують також усі можливості правової допомоги, яку селяни можуть отримати безкоштовно у Вознесенському ЦВЮП.

Місце проведення: м. Вознесенськ, Центральна пл., 1, приміщення міськвиконкому.

#### **18 серпня 2015 року**

##### **Радіопрограма «Моя земля – моє право»**

18 серпня 2015 року на 1-му Національному радіоканалі, в програмі «Колос» вийде в ефір чергова радіопрограма «Моя земля – моє право». Випуск готується в рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проекту USAID АгроІнвест. Тема випуску: «Міжнародна система управління якістю і безпеністю харчових продуктів HACCP».

#### **19 та 26 серпня 2015 року**

##### **Серія практичних агротехнологічних тренінгів з вирощування овочевих культур, Херсонська область**

19 та 26 серпня 2015 року Проект USAID АгроІнвест у партнерстві з кредитною спілкою «Народна довіра» проводить серію практичних агротехнологічних тренінгів з вирощування овочевих культур, а саме: томатів, огірків та перцю на полях групи невеликих господарств Цюрупинського, Скадовського та Голопристанського районів Херсонської області. У навчальних заходах візьмуть участь фермери – члени партнерської кредитної спілки. Метою навчання є підвищення ефективності виробництва овочевої продукції. Перші два практичні заняття відбудуться на полях фермерів – членів кредитної спілки «Народна довіра». Цикл тренінгів передбачає 8 навчальних заходів, які відповідають послідовним фазам вирощування овочевої продукції. Вичерпні консультації з питань агротехнологій будуть надані всім учасникам навчань професій-

ним досвідченим консультантом з багаторічним успішним досвідом.

Місце проведення: Херсонська область, Цюрупинський, Скадовський та Голопристанський райони, поля фермерських господарств.

#### **25 серпня 2015 року**

##### **Радіопрограма «Моя земля – моє право»**

25 серпня 2015 року на 1-му Національному радіоканалі, в програмі «Колос» вийде в ефір чергова радіопрограма «Моя земля – моє право».

Випуск готується в рамках однойменної інформаційної кампанії, що впроваджується Українським освітнім центром реформ за сприяння Проекту USAID АгроІнвест. Тема випуску: «Законопроекти, розроблені фахівцями Аналітичної платформи АПК, які мають врегулювати низку проблем у земельних відносинах».

#### **27 серпня 2015 року**

##### **Навчальна поїздка з вирощування та збуту суниці та малини, Тернопільська область**

27 серпня 2015 року Проект USAID АгроІнвест проведе навчальну поїздку для малих та середніх сільгоспвиробників – членів кредитних спілок – партнерів Проекту з метою вивчення провідних технологій вирощування й збуту суниці та малини, а також отримання кредитних ресурсів на розвиток суничних господарств та малинників. Навчальна поїздка відбудеться до сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу «Лосятинське молочне джерело», який є партнером Проекту USAID АгроІнвест. Кооператив має великий досвід вирощування суниці у відкритому ґрунті з використанням крапельного зрошення та мульчівної плівки, а також вирощування та організації збуту малини на «свіжий» ринок.

Місце проведення: с. Лосятин Кременецького району Тернопільської області.

**27 серпня 2015 року****Конференція за підсумками реалізації проекту: «Разом ставати сильніше – разом впливати!», Харків**

27 серпня 2015 року партнер Проекту USAID АгроІнвест – Громадська спілка «Міжрегіональний союз птахівників та кормовиробників України» – проводить підсумкову Конференцію «Разом ставати сильніше – разом впливати!» за результатами реалізації проекту «Розвиток спроможності «Міжрегіонального союзу птахівників та кормовиробників України» (ГС «МСПКУ») у формуванні та впровадженні аграрної політики на місцевому рівні, а також відстоюванні інтересів її членів».

Конференція проводиться у співпраці з Харківською обласною державною адміністрацією (департамент агропромислового розвитку, управління зовнішньоекономічних зв'язків та міжнародних відносин, департамент з підвищення конкурентоспроможності регіону), Харківською національною юридичною Академією ім. Я.Мудрого, провідними експертами в галузі сільськогосподарства, стандартизації та сертифікації, провідними аграрними університетами України.

Головною метою заходу є обговорення конкретних досягнень, набутих командою проекту та членами ГС «МСПКУ» під час реалізації проекту як у частині удосконалення бізнес-клімату й механізмів впливу малих та середніх сільськогосподарських підприємств на державну політику й прийняття рішень (на прикладі галузі птахівництва та кормовиробництва), підготовки пропозицій щодо реформування чинного законодавства в сфері АПК, так і практичних результатів щодо посилення ролі Спілки в процесі впливу на формування аграрної політики та захисті інтересів членів сільськогосподарських підприємств, які працюють в сфері АПК.

До участі в Конференції запрошені керівники та представники підприємств-членів ГС «МСПКУ», департаментів та управлінь Харківської обласної державної адміністрації, комісії з питань реформування агропромислового комплексу та земельних відносин Харківської обласної ради, нау-

ковці, експерти, представники засобів масової інформації.

Місце проведення: місто Харків, вул. Пушкінська, 83, Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини, конференц-зала, початок реєстрації о 10.00.

**28 серпня 2015 року****Презентація проекту під час святкування Дня міста, Тернопіль**

28 серпня 2015 року Проект USAID АгроІнвест під час святкування Дня міста Тернополя презентуватиме головні напрямки своєї діяльності. Для мешканців та гостей міста буде створене Містечко USAID, де будуть представлені проекти та організації, які співпрацюють з Агентством США з міжнародного розвитку та впроваджують свої програми розвитку у Тернополі та у навколишніх територіальних громадах.

На стенді Проекту АгроІнвест у Містечку USAID тернополяни та гості міста матимуть нагоду отримати безоплатні консультації із земельних питань, навчитися користуватися Кадастровою картою та перевірити правильність відображення на ній своїх земельних ділянок. Діти візьмуть участь у конкурсі малюнків живої природи, вікторині «Загадки з грядки», а молодь та дорослі – дізнаються про безпечність продуктів харчування, взявши участь в інтерактиві «Корисно знати». Найактивніші учасники заходів отримають цікаві призи, а усі охочі відвідувачі – смачні частування від партнерів Проекту USAID АгроІнвест.

Місце проведення: м. Тернопіль

**28 серпня 2015 року****Круглий стіл на тему «Надання правової допомоги та захисту з земельних питань в місцевих громадах: діалог влади та громади на Одещині»**

28 серпня 2015 року партнер Проекту USAID АгроІнвест – Одеська обласна організація «Комітет виборців України» – спільно з Татарбунарським районним управлінням юстиції проведе круглий

стіл на тему "Надання правової допомоги та захисту з земельних питань в місцевих громадах". Захід відбудеться в місті Татарбунари Одеської області. В рамках круглого столу учасники проведуть обговорення найефективніших форм та методів надання правової допомоги та захисту прав із земельних питань у місцевих громадах.

Метою проведення заходу стане ознайомлення всіх зацікавлених сторін з планами подальшого розвитку правової допомоги в рамках Програми правової допомоги та захисту прав на землю сільського населення землевласників Проекту USAID AgroInvest у Татарбунарському районі, а також забезпечення координації та співпраці органів державної влади, місцевого самоврядування, землевпорядних та правозахисних організацій у цій сфері. Актуальність проведення такого заходу обумовлюється значним запитом жителів невеликих місцевих громад на отримання якісної оперативної безоплатної первинної правової допомоги з усього комплексу земельних питань.

Місце проведення: приміщення читального залу Татарбунарської районної бібліотеки, м. Татарбунари Одеської області.

#### **Протягом серпня 2015 року**

##### **Виїзні групові консультації щодо вирішення типових земельних конфліктів у селах трьох районів Херсонської області**

Партнер Проекту USAID AgroInvest - Херсонський центр вторинних юридичних послуг у серпні проведе 4 виїзні групові консультації щодо вирішення земельних конфліктів у різних селах трьох районів Херсонської області. Ці конфлікти стосуються певних груп селян у обраних селах.

#### **Протягом серпня 2015 року**

##### **10 виїзних навчальних семінарів для власників землі Тернопільської області**

Партнер Проекту USAID AgroInvest - Тернопільська обласна громадська організація «Спілка власників землі» в рамках реалізації грантової програми «Підвищення рівня ефективності державної політики в аграрному секторі Тернопільської області» планує проведення 10 виїзних навчальних семінарів для власників землі Тернопільської області.

Орієнтовний графік проведення семінарів:

14 серпня – Гусятинський район (два семінари в селах Постолівка та Верхівці)

15 серпня – Бучацький район (два семінари в селах Трибухівці та Цвітова)

16 серпня – Шумський район (два семінари в селах Загайці та Новостав)

19 серпня – Чортківський район (два семінари в селах Джурин та Нагірянка)

20 серпня - Зборівський район (два семінари в селах Ренів та Залісці).

Участь у заходах візьмуть керівники сільськогосподарських підприємств, фермери, власники землі, представники органів місцевого самоврядування.

Партнери цих заходів: ТОГО «Інститут права» та ТВ ВГО «Асоціація платників податків України» в Тернопільській області, районні державні адміністрації.

Місце проведення: приміщення сільської ради або приміщення будинку культури (клубу) відповідних сіл.



## АгроІнвест у ЗМІ

-  [Село потребує активності громади — думка](#)
-  [У цивілізованому світі парне молоко не п'ють](#)
-  [О проблемах развития малого агробизнеса](#)
-  [Є питання щодо прав на землю?](#)
-  [Колос №20, 28.07.2015](#)
-  [Огляд новин законодавства за період 20.07. - 26.07.2015](#)
-  [ОДИН МІЛЬЙОН СІМЕЙНИХ ФЕРМ!](#)
-  [Засідання експертної групи проекту з обговорення попередніх результатів моніторингу рівня ефективності державної політики в аграрному секторі](#)
-  [Колос №19, 21.07.2015](#)
-  [16 липня 2015 року відбулося засідання Координаційної Ради Аналітичної платформи АПК](#)
-  [Гамма новини, 16.07.2015](#)
-  [Проблеми регуляторної політики в агропромисловому комплексі України](#)
-  [Voice of America](#)
-  [На спільній конференції з USAID обговорили дерегуляцію та механізми підтримки бізнесу](#)
-  [Життєдайна прохолода для агробізнесу: USAID Provides Cool Atmosphere for AgBusiness](#)
-  [Круглий стіл: «Чи готові українські сільгоспвиробники до введення в дію з 20 вересня 2015 року Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»?»](#)
-  [Круглий стіл 2 липня: тези та презентації учасників](#)
-  [Підбиваємо підсумки Програми стажування у Верховній Раді України 2014–2015 рр.](#)
-  [Володимир Казарінов: «Практика кредитування сільгоспвиробників на Черкащині: цікаво та актуально»](#)
-  [Фонд розвитку м. Миколаєва допоможе у вирішенні земельних конфліктів в Миколаївській області](#)
-  [Оголошено конкурс на участь у Програмі стажування у Верховній Раді України 2015–2016 рр.](#)
-  [Науково-практична конференція «Проблеми розвитку сільського підприємництва – інформаційне забезпечення та дерегуляція; обговорення проекту Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015–2020 роки»](#)
-  [Делегація з Вінниччини відвідала Львівську область](#)
-  [Оренда сільгоспземель в Україні: найпоширеніші помилки](#)
-  [Виїзний тренінг у Львівській області](#)
-  [Аграрії обговорили регуляторні акти у сільському господарстві](#)
-  [В УКРАЇНСЬКОМУ АПК ФОРМУЄТЬСЯ ГРОМАДСЬКЕ ЛОБІ](#)
-  [Перерозподіл повноважень](#)
-  [Семінар Н.Миколаївка](#)
-  [Проблеми розвитку малого агробізнесу та як їх подолати](#)
-  [Європейські стандарти безпечності харчових продуктів приживаються в Україні](#)
-  [На шляху до мрії: чи стане їжа в Україні безпечнішою](#)
-  [Деньги Як позначиться адміністративно-територіальна реформа на земельній реформі? - Національний прес-клуб з аграрних та земельних питань \(інтерв'ю\) АПК](#)
-  [Впровадження міжнародних стандартів сертифікації сприятиме експорту української сільськогосподарської продукції](#)
-  [Газета "Колос", № 53-54 від 3 липня 2015 року](#)
-  [Временно-постоянный](#)
-  [Деньги для АПК](#)

## Як позначиться адміністративно-територіальна реформа на земельній реформі?



*Восени Україна планує розпочати широкомасштабну адміністративно-територіальну реформу. Внаслідок її проведення зі звичних для нас назв адміністративно-територіальних одиниць – областей, районів, міст, селищ та сіл – у вжитку залишаться лише райони. Втім, справа не обмежиться лише запровадженням нових назв територіальних одиниць. Докорінно має змінитися не лише адміністративно-територіальний устрій держави, а й чинна система управління справами суспільства. Вона, зокрема, передбачає максимальну децентралізацію влади, формування територіальних громад на принципово нових засадах, передачу додаткових повноважень місцевим органам влади.*

*За задумом авторів адміністративно-територіальної реформи, усе це має суттєво поліпшити якість адміністративних послуг, підвищити ефективність та оперативність роботи управлінського апарату, забезпечити повноту функціонування окремих територій і країни в цілому, поліпшити якість життя українського населення, прискорити реалізацію економічних та політичних реформ.*

*Як адміністративно-територіальна реформа позначиться на ситуації в сільській місцевості, де мешкає близько третини наших співгромадян, на започаткованій в попередні роки земельній реформі? Про це говоримо з головним юридичним радником Проекту USAID «АгроІнвест» Павлом КУЛИНИЧЕМ.*

**- За яким принципом у відповідності до вимог адміністративно-територіальної реформи формуватимуться територіальні громади, і чим принципово вони відрізнятимуться від нинішніх?**

- Проведення адміністративно-територіальної реформи має на меті істотно підвищити якість життя населення, в тому числі, сільського, шляхом формування крупніших територіальних громад на засадах добровільного об'єднання територій, людських, фінансових, природних та інших ресурсів нинішніх територіальних громад сіл, селищ та міст. Органи місцевого самоврядування повинні мати не декларативну, а реальну владу, реальні повноваження. Адже ще у 1998 році Україна приєдналася до Європейської хартії місцевого самоврядування, яка передбачає організацію місцевого самоврядування на засадах його повсюдності та субсидіарності.

Принцип повсюдності місцевого самоврядування означає, що воно має охоплювати всю територію країни, а принцип субсидіарності гласить, що органи місцевого самоврядування територіальних громад (комун тощо) мають самі вирішувати всі питання місцевого життя, за винятком тих, які можуть бути вирішені лише на вищих щаблях публічної влади – національному, регіональному чи районному.

Настав час для впровадження принципів цієї Хартії і в життя нашої держави. Що для цього потрібно окрім законодавчого закріплення згаданих повноважень? Необхідна концентрація фінансових та інших ресурсів, які зараз розпорошені по селах та інших дрібних населених пунктах. Тому проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України», який нещодавно був зареєстрований Президентом України у Верховній Раді, пропонує надати територіальній громаді інших рис. І створити «спроможні територіальні громади». За чинним українським законодавством, територіальними громадами є громади села, селища і міста. І вони поширюють свою владу, відповідно, лише на територію сіл, селищ і міст. Це становить приблизно 4-5% всієї території України.

Водночас у європейських розвинених країнах в основу організації влади покладений принцип повсюдності місцевого самоврядування. А основою місцевого самоврядування є реальні владні повноваження громад. Через те, що в Україні такі принципи не запроваджені, ми маємо багато негараздів.

**- Якими повноваженнями адміністративно-територіальна реформа наділятиме спроможні територіальні громади, і як їх реалізація позначиться**

**на соціально-економічному розвитку сільських територій, на рівні та якості життя сільського населення?**

- Чинна Конституція України передбачає, що територіальна громада – це сукупність громадян, які проживають на території села, селища чи міста. Тепер пропонується покласти в основу цього поняття територію з відповідними людськими та іншими ресурсами.

За задумом авторів реформи, спроможні територіальні громади утворюються шляхом добровільного об'єднання дрібних територіальних громад сіл, селищ та міст. Вони наділятимуться повноваженнями вирішувати переважну більшість питань соціального розвитку та життєдіяльності громадян не лише в межах населених пунктів, а й за їх межами. Функції місцевого самоврядування здійснюватимуть ради новостворених громад, які діятимуть замість сільських, селищних та міських рад. На районному та регіональному рівнях місцевого самоврядування діятимуть районні та регіональні ради, які, на відміну від нинішніх районних і обласних рад, створюватимуть виконавчі комітети для вирішення спільних питань територіальних громад у межах району та регіону.

Водночас органи державної влади суттєво обмежуються у вирішенні питань життєдіяльності територіальних громад. Зокрема, в рамках конституційної реформи будуть ліквідовані районні і обласні державні адміністрації як органи виконавчої влади, що здійснюють таку владу від імені держави. Їх повноваження будуть розподілені між районними і регіональними (бо області трансформуються в регіони) радами (їх виконавчими комітетами), а також між радами спроможних територіальних громад.

Також має бути проведена ревізія податкового законодавства, аби частину податкових надходжень спрямувати в бюджети територіальних громад для фінансового забезпечення здійснення ними нових владних повноважень.

**- Як реалізація адміністративно-територіальної реформи зачепить інтереси власників землі, включаючи й ту, що використовується для товарного сільськогосподарського виробництва?**

- Це зачіпає широкий спектр питань розвитку земельного законодавства. Річ у тому, що Конституція змінює адміністративно-територіальний устрій. Тепер уся територія України перебуватиме у віданні територіальних громад. Це значить, що ми маємо чітко визначити межі дії повноважень їх органів влади.

Про що йдеться? Межі районів на сьогодні чітко визначені. Відтак можна з упевненістю сказати, на яку

саме територію поширюються повноваження районної влади. Подібне можна сказати і про область. І хоч вона тепер називатиметься регіоном, її межі також чітко визначені і ніхто їх змінювати не буде. Отож достеменно ми знатимемо, на яку територію поширюватимуться повноваження регіональних органів влади. З територіальними громадами все набагато складніше. Як на мене, автори адміністративно-територіальної реформи деякі аспекти просто не взяли до уваги, а вони здатні в перспективі породити значні проблеми.

**- Про які аспекти йдеться, і які загрози ви вбачаєте?**

- Почну з постанови Кабінету Міністрів від 8 квітня 2015 року «Про затвердження методики формування спроможних територіальних громад». Її було розроблено для реалізації Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». І в цій постанові зазначено, що межі території спроможної територіальної громади визначаються за зовнішніми межами юрисдикції рад територіальних громад, що входять до її складу.

Скажу простіше – територія спроможної територіальної громади має включати території територіальних громад, що входять до її складу, і бути нерозривною. Та от біда – ці території включають лише території населених пунктів. Якщо створиться спроможна територіальна громада з власною територією, то автоматично в цей момент припиняють існування території наявних на сьогодні територіальних громад сіл, селищ і міст. Вони перестають бути адміністративно-територіальними одиницями.

Ідемо далі. Є сільська рада, селищна і міська. Їх повноваження обмежуються територією населеного пункту і, натякає постанова Кабінету Міністрів, територією за межами населених пунктів. Проте, на жаль, вона залишається не визначеною. Я це стверджую, базуючись на нашій практиці. Отож виникає питання – як за таких обставин, особливо в сільській місцевості, визначати територію спроможної територіальної громади?

**- Але ж території, на які поширювалися повноваження сільських рад, склалися ще за радянських часів. Що відтоді змінилося?**

- Тоді території сільських рад визначалися межами землеволодіння колективних сільськогосподарських підприємств. Але з часом їх не стало. На місці колишніх колгоспів та радгоспів з'явилися суб'єкти господарювання ринкового типу. Вони дробилися, об'єднува-

лися, розпадалися, знімалися з реєстру. Приходили агрохолдинги і орендували землю в селян. Тому попередній територіальний поділ в сільській місцевості фактично зруйнувався.

Зараз ці межі треба відновлювати. Це дасть можливість визначити зовнішні межі земель спроможних територіальних громад. Щоб знати, принаймні, де закінчуються повноваження ради однієї територіальної громади і де починаються повноваження ради іншої територіальної громади.

У Верховній Раді вже зареєстровано кілька законопроектів щодо посилення ролі сільських, селищних і міських рад у розпорядженні землями за межами населених пунктів. Один із них, напевно, буде прийнятий. Він готується профільним парламентським комітетом до першого читання.

Законопроект передбачає, що повноваження сільських, селищних і міських рад будуть поширені й на землі державної власності, розташовані за межами населених пунктів. Причому ці землі майже повністю будуть передані у комунальну власність відповідних громад. Ухвала такого закону дозволить суттєво спростити формування ключового ресурсу розвитку всіх територіальних громад, особливо сільських - землі, повноважним господарем якої буде територіальна громада. Однак земля територіальної громади знаходитиметься виключно в її межах, які потрібно ще визначити: спочатку у землепорядній документації, потім закріпити на місцевості та, нарешті, зареєструвати в Державному земельному кадастрі. На все це потрібні чималі кошти.

#### **- Чи враховує адміністративно-територіальна реформа особливості сільських населених пунктів?**

- У нас одна спроможна територіальна громада може включати до 10 дрібних сіл. Тому врахувати особливості кожного буде складно. А все тому, що відповідні механізми в адміністративно-територіальній реформі не закладаються. Принаймні, я їх не бачу.

Наприклад, жителі села вже не становлять територіальну громаду, отож вже не зможуть зібратися на сході для вирішення того чи іншого питання, яке стосується їх життєдіяльності. У такому разі їм доведеться повністю покладатися на раду спроможної територіальної громади. Але де гарантія, що вона візьме його до уваги?

Згідно з уже згадано урядовою постановою від 8 квітня 2015 року, відстань від населених пунктів до адміністративного центру за наявності доріг із твердим покриттям може складати 20-25 км. Питання – чи здатен буде орган влади, географічно дуже віддалений від окремих сіл, в деталях відчувати потреби їх жителів? Особисто я в цьому не впевнений. А адміністративно-територіальна реформа, за задумом її розробників,

якраз і передбачає наближення влади до потреб населення, підвищення ефективності її дій.

Очевидно, потрібно подумати про те, щоб надати жителям усіх сіл змогу визначати проблеми, з якими вони стикаються, а по можливості – і вирішувати їх самостійно, не очікуючи на рішення рад спроможних територіальних громад. Принаймні, мати можливість їх юридично позначити і передавати на розгляд місцевих органів влади.

#### **- Чи не ускладнить адміністративно-територіальна реформа і без того непрості питання щодо реєстрації земель сільськогосподарського призначення?**

- Поки що реєстрація земельних ділянок здійснюється щонайнижче на районному рівні. Відтак жодних ускладнень у цьому питанні не передбачається.

Зараз проговорюється питання щодо передачі повноважень, пов'язаних з реєстрацією земель сільськогосподарського призначення, місцевим радам. Тут є певні переваги, але є й недоліки. Після об'єднання нинішніх громад в спроможні територіальні громади можуть виникнути певні проблеми. І вони будуть зумовлені відсутністю зовнішніх меж територій цих новоутворених громад. Тоді буде важко розібратися, чия це земля і чи має право здійснювати на ній свої повноваження рада тієї чи іншої спроможної територіальної громади.

Я не бачу, щоб українська влада, плануючи проведення адміністративно-територіальної реформи, усвідомлювала необхідність виділення коштів на проведення землепорядних робіт. Вони потрібні для уточнення ліній проходження меж територій новостворених територіальних громад.

Це дуже важливо. Бо йдеться не лише про межі земельних ділянок, а й про межі поширення повноважень новостворюваних органів влади територіальних громад. Підкреслюю: конституційна реформа передбачає передачу значної частини владних повноважень від органів державної влади обласного та районного рівнів саме органам влади територіальних громад. Але без офіційного визначення меж територій спроможних громад реалізація переданих їм владних повноважень може істотно ускладнитися, спричинить прийняття радами громад нелегітимних рішень із земельних питань та викличе лавину земельних спорів.

#### **- Як адміністративно-територіальна реформа позначиться на реалізації земельної реформи – вона її прискорить чи, навпаки, уповільнить її дію?**

- Вона поліпшить якість земельної реформи. Бо багато повноважень, в тому числі, й таких, що стосуються розпорядження землями в межах і за межами населених пунктів, будуть вирішуватися органом влади, розташованим ближче до жителів, що складають насе-



лення територіальної громади. Відповідно, такий орган влади краще відчуватиме потреби цих жителів. Разом з тим, якщо не будуть вжиті заходи щодо чіткого позначення меж новостворених спроможних територіальних громад, про що ми вже говорили, то земельна реформа може, навпаки, уповільнитися. Тож настав час ухвалення відповідальних рішень. Головне тепер, аби вони були правильними і забезпе-

чували дієвість адміністративно-територіальної реформи. А заразом – і земельної реформи.

**Максим НАЗАРЕНКО,**  
**Національний прес-клуб з аграрних та земельних питань**

**12 липня 2015 року**

## Європейські стандарти безпечності харчових продуктів приживаються в Україні



20 вересня набувають чинності положення Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів». Фахівці називають його євроінтеграційним, бо за стандартами безпечності харчових продуктів, які запроваджуються, він наближує Україну до Європи. Закон містить чимало новацій, які торкаються виробників харчових продуктів, їх переробників і реалізаторів. А головне – він запроваджує систему контролю безпечності харчових продуктів на всіх етапах їх виробництва та обігу – від лану до столу.

Про особливості нового закону та специфіку його впровадження розмовляємо з заступником керівника Проекту ЄС «Вдосконалення системи контролю безпечності харчових продуктів в Україні» Яною ДОБІДОВСЬКОЮ.

**- Що знаменує собою набрання чинності Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» - захист споживачів чи додаткові клопоти для виробників харчових продуктів?**

- Набрання чинності зазначеного закону – це дуже важливий крок. Він корисний і для споживачів, і для виробників харчових продуктів, і для України в цілому як держави, що підписала Угоду про Асоціацію з Євросоюзом і взяла на себе певні зобов'язання в галузі санітарних та фітосанітарних заходів.

Цим законом встановлюється принципово новий підхід до забезпечення безпечності харчових продуктів. Основна відповідальність за безпечність харчових продуктів покладається на операторів ринку харчових продуктів (на виробників, інших суб'єктів господарювання, які транспортують, зберігають, пакують або реалізують харчові продукти), а контроль держави спрямований не на готовий продукт, а на виробництво та обіг. І можна з'ясувати, чи харчовий продукт є безпечним, на початковій стадії, а не, скажімо, за фактом отруєння. Це посилює захищеність споживачів, які будуть впевнені, що купують безпечний харчовий продукт. Підкреслю, що ми говоримо саме про безпечність, якість - це вже інша характеристика харчового продукту.

**- Який вигравш від того матимуть виробники?**

- Виробники виграють також. Дехто зараз може вважати, що запровадження постійно діючих процедур, які засновані на принципах HACCP, це додаткове навантаження на бізнес. Але практика застосування цих процедур в європейських країнах, в США, в Канаді, в Австралії довела їх ефективність. Сам виробник може контролювати себе та перевіряти. І якщо під час виробничого процесу з'ясує, що щось пішло в нього не так і харчовий продукт став небезпечним, він не випустить його на ринок. Він врегулює ситуацію внутрішніми процедурами

і не буде покараний компетентним органом. Тому для багатьох виробників постійно діючі процедури, що засновані на принципах HACCP, і простежуваність – як рятувальний жилет у морі.

**- Які принципові відмінності норм нового «харчового» закону від нині чинного в частині розмежування відповідальності за потрапляння на ринок небезпечних продуктів?**

- Цей закон стосується не лише виробників, а й усіх суб'єктів господарювання, які мають відношення до харчових продуктів. Або вони їх виробляють, або постачають, або зберігають, або пакують, або реалізують – всі охоплюються терміном «оператори ринку». І в законі чітко прописано, що кожен оператор ринку відповідає лише в межах своєї діяльності. Система простежуваності і постійно діючі процедури, засновані на принципах HACCP, дозволяють чітко визначити, хто саме винен, якщо трапився прикрий випадок появи на ринку небезпечного харчового продукту.

За це передбачені штрафи. Згідно з новим законом, вони значно збільшуються у порівнянні з чинними. Але виробник, який працює чесно та добросовісно, дотримується встановлених вимог, буде убезпечений від такого ризику десь на 90%.

**- Збільшує чи зменшує новий закон регуляторне навантаження на виробників?**

- Скоріш за все, закон зменшить регуляторне навантаження, бо відміняє багато документів, які необхідно зараз отримувати операторам ринку згідно з чинною системою. Він викладає в новій редакції закон «Про безпечність та якість харчових продуктів». І вносяться зміни ще приблизно в 17 нормативно-правових актів. Завдяки цим змінам створюється один компетентний орган, який буде здійснювати перевірки операторів ринку, та скасовується необхідність отримувати документи, які зараз

вимагаються. Наприклад, висновки санітарно-гігієнічної експертизи, ветеринарно-санітарної експертизи. Такі висновки не будуть потрібні, оскільки вони не мають відношення до безпечності харчових продуктів.

#### **- А експлуатаційний дозвіл?**

- У новому законі є чітка стаття, де перераховуються випадки, коли експлуатаційний дозвіл буде необхідний. Але в загальному можна сказати, що він буде необхідний виробникам, які працюють з харчовими продуктами тваринного походження.

До того ж закон передбачає просту процедуру отримання експлуатаційного дозволу. Діятимуть дві системи – реєстрації та власне отримання дозволу.

Реєстрація здійснюється автоматично, оператор ринку посилає заяву встановленої форми, а компетентний орган зобов'язаний протягом 15 днів внести його до реєстру. Відтак оператор ринку може почати працювати.

Для надання експлуатаційного дозволу компетентний орган ще має перевірити потужність, де харчові продукти вироблятимуться чи зберігатимуться.

А тих, у кого зараз є експлуатаційний дозвіл і хто не займається харчовими продуктами тваринного походження, компетентний орган просто автоматично перенесе до нового реєстру. Тобто нова процедура застосовуватиметься лише для нових гравців, нових операторів ринку.

#### **- Чи готові виробники до обов'язкового впровадження постійно діючих процедур, заснованих на принципах HACCP?**

- Думаю, що свідомі оператори ринку готові, тому що вони розуміють переваги, які матимуть від того. Я вже згадувала про зменшення випадків відкликання і вилучення продуктів, яких вони можуть зазнати. А ще є дослідження, які також доводять, що наявність HACCP зменшує витрати на виробництві. Запроваджується правильна організація виробничих процесів, оптимізуються витрати, все це додає економії коштів.

До того ж законом передбачений перехідний період. Набуття ним чинності відтермінувалося на рік після дати опублікування. А от запровадження постійно діючих процедур, що засновані на принципах HACCP, передбачене через 3, 4 та 5 років в залежності від типу харчового продукту. Тобто оператори ринку мають час, аби належним чином підготуватися.

#### **- Для чого і кому потрібне обов'язкове впровадження системи простежуваності за принципом «крок назад, крок вперед»?**

- Це потрібно як операторам ринку, так і компетентному органу. Компетентний орган завдяки системі простежуваності під час здійснення державного контролю може

чітко зрозуміти, звідки прийшов, куди далі потрапив харчовий продукт. За рахунок цього ми також можемо закрити таке болюче питання, як нелегальні поставки від осіб, які не будуть одразу ж зареєстровані згідно з цим законом.

#### **- Чи витримає харчовий бізнес додаткові фінансові навантаження для впровадження норм закону, і як такі додаткові витрати вплинуть на його ефективність?**

- Треба сказати, що HACCP не такий страшний, як про нього говорять. І не настільки дорогий, як дехто думає. В законі передбачений спрощений підхід до застосування постійно діючих процедур, заснованих на принципах HACCP. Все залежить від ступеня ризику оператора ринку. Якщо він складатиме низький ризик, то до нього застосовуватиметься спрощений підхід, тобто зовсім мінімальні вимоги.

#### **- Якою буде система контролю за виконанням норм «харчового» закону та відповідальність за їх невиконання?**

- Зараз ця система контролю перебуває в процесі змін. Основні принципи також уже закладені в цьому законі. Насамперед, контроль – ризикоорієнтований. Не всіх перевірятимуть однаково. Оператори ринку поділяються на групи залежно від ступеня ризику, відповідно їх і перевірятимуть з певною частотою. Якщо оператор ринку сумлінний і виконує все добре, можливе зменшення цієї частоти, причому, навіть якщо він належить до групи високого ризику. Тобто виконання вимог законодавства має стимулювати оператора ринку.

Є певне занепокоєння, що у нового закону може бути колізія із законом «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», який встановлює вимоги до контролю абсолютно до всіх сфер. Але не треба забувати, що ми приводимо своє законодавство у відповідність до європейських вимог. У них система державного контролю безпечності харчових продуктів стоїть окремо від системи державного контролю решти непродовольчих товарів. Діють зовсім різні вимоги.

Скажімо, в Європі інспектори, що перевіряють безпечність харчових продуктів, можуть приходити для цього без попередження. В іншому разі система державного контролю вважається неефективною. Оператор ринку в ЄС може знати кількість перевірок, які має пройти впродовж року, але не знає точно, коли саме вони відбудуться. Це вже компетентний орган вирішує. І лише за таких умов можна стверджувати, що компетентний орган насправді знає, як цей оператор ринку працює. З іншого боку, компетентний орган має зберігати комерційну таємницю, якщо отримає доступ до якихось документів оператора ринку. А також обмежений вимогами

актів державного контролю. Вони містять повний перелік питань стосовно перевірки. Нічого більше інспектор запитати не може. І кожне питання підкріплене посиланням на правову норму. Ці запитання є у вільному доступі, оператори ринку можуть їх вивчити і самі себе перевіряти – чи вони відповідають цим вимогам. А отже, належно підготуватися, уникнути порушень.

**- Які інші законодавчі акти вже прийняті, та що ще необхідно ухвалити для впровадження європейської практики безпечності харчових продуктів?**

- Цей закон є дуже важливим, але він, по суті, закриває лише два регламенти Європейського Союзу – №178 від 2002 року, це, так званий, основний «харчовий» закон в Європейському Союзі, і №852, яким встановлюються вимоги до гігієни харчових продуктів і обов'язкове запровадження постійно діючих процедур, заснованих на принципах HACCP.

У нас головне завдання – повністю розробити законодавство, яке б забезпечило безпечність харчових продуктів від лану до столу. Зараз уже є багато напрацювань, але вони наразі в стадії розробки або прийняття. Наприклад, законодавство у сфері безпечності та гігієни кормів. Воно розроблено для продуктивних тварин, це дуже важливе питання. Прийняття зазначеного законодавства, побудованого на вимогах ЄС, є дуже важливим для забезпечення безпечності харчового продукту дійсно «від лану до столу».

Також необхідно прийняти закон про надання інформації споживачам про харчові продукти, тому що саме наданням інформації на маркуванні ми фактично регулюємо питання якості. В Європейському Союзі питання якості регулюються обізнаністю споживача, який робить потому свій поінформований свідомий вибір, чи купувати той чи інший харчовий продукт.

І, звичайно, треба видати дуже багато підзаконних актів на виконання положень самого закону «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів». Наш Проект уже їх розробляє. Підготовлено вже 7 таких документів, які мають лягти в основу наказів Міністерства аграрної політики та продовольства та сприяти ефективному виконанню положень цього закону.

**Тарас ТЕРНІВСЬКИЙ,**  
**Національний прес-клуб з аграрних та земельних питань**

**15 липня 2015 року**

**Думка експерта**

**Керівник напрямку «Розвиток ринкової інфраструктури» Проекту USAID «АгроІнвест» Микола ГРИЦЕНКО:**

- Введення в дію з 20 вересня Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» є важливим, але лише першим кроком на складному шляху впровадження європейських стандартів безпечності харчових продуктів у нашій країні. Найскладнішими будуть наступні кроки на шляху впровадження норм цього та інших законів у практичній діяльності виробників харчових продуктів. У цьому контексті важливим кроком є інформаційне забезпечення та інформаційний супровід впровадження системи простежуваності і постійно діючих процедур, заснованих на принципах HACCP. Це питання є особливо важливим для малих і середніх виробників сільськогосподарської продукції та її переробників. На сьогодні, на жаль, досить невелика частка операторів продуктового ринку знайома з основними принципами системи HACCP, а ще менше з них готові до їх впровадження.

Разом з тим, на мою думку, впровадження системи простежуваності за принципами HACCP може не дати належного результату без одночасного впровадження європейських стандартів/культури сільськогосподарського виробництва та сертифікації самого процесу виробництва сільськогосподарської продукції за системою Global GAP. Переконалий, лише виробництво безпечної сировини та впровадження системи HACCP на етапі її переробки та просування продуктів харчування до споживача може стати надійною запорукою їх безпечності. Саме тому Проект «АгроІнвест» розробив та поширює спрощені методичні рекомендації з питань впровадження системи безпечності продукції за стандартами HACCP та вирощування рослинницької продукції за стандартами Global GAP, відпрацьовує їх впровадження на базі малих і середніх сільгоспвиробників та їх об'єднань. Усіх зацікавлених запрошуємо на веб-сайт Проекту «АгроІнвест», де у розділі «Ресурси: Практичні посібники та аналітичні матеріали» можна ознайомитися з цілою низкою практичних посібників, які допоможуть малим і середнім виробникам сільськогосподарської продукції запровадити принципи HACCP у своєму господарстві.

## Лариса Римар: «Земельна реформа затягнулася в часі, і вже незрозуміло, чим і коли вона завершиться»

*Нещодавно Тернопільська обласна рада закликала керівництво держави не скасовувати мораторій на продаж сільськогосподарських земель. Депутати обласної ради натомість пропонують удосконалювати інститут орендних відносин. Про переваги та недоліки продовження мораторію – у коментарі голови Тернопільської обласної громадської організації «Спілка власників землі», голови громадської ради при Тернопільській ОДА Лариси Римар.*

«Спілка власників землі» з 2000 року займається питаннями захисту прав власників земельних паїв. Процес реформування земельних відносин, починаючи з 1999 року, проходив фактично на наших очах. Так і хочеться сказати, що в українських реформ є початок, але немає кінця... Земельна реформа - не виключення.

### **Україна уже могла кілька разів запровадити цивілізований ринок землі**

Нагадаю, що в Україні вже більше 10 років люди, у чийй власності є землі сільськогосподарського призначення, не можуть скористуватися своїм конституційним правом та продати її - діє мораторій на продаж землі сільськогосподарського призначення, який ухвалили як тимчасовий акт, доки формуватиметься ринок землі. Остання така заборона законодавчо встановлена до 1 січня 2016 року. Сьогодні багато хто виступає за те, аби мораторій був продовжений, через зuboжіння селян, які через свою бідність захочуть продати землю за копійки.

Наступним аргументом проти скасування мораторію є, нібито, «непрацюючий» кадастр. Я особисто з цим не зовсім погоджуюсь. На сьогоднішній день кадастр відображає приблизно 90% паїв, що є досить непоганим показником. Він дійсно потребує вдосконалення, але це буде можливо зробити тільки після відкриття ринку землі.

Певні ризики є, але для цього і є держава, яка має мінімізувати ці ризики і взяти на себе функцію регулятора. Наприклад, на першому етапі право викупу земельних ділянок має бути виключно у держави. Ми ж знаємо приклади, коли людям терміново треба кошти чи на лікування, чи на навчання дітей, - вони б могли продати ці паї державі, а держава й надалі передавала б їх в оренду.

Наприклад, у Румунії, яка тільки на початку 2014 року лібералізувала свій ринок та дуже схожа на Україну за родючістю земель, вже сьогодні середня вартість гек-

тара складає понад 3500 євро. Уявімо, що власники землі в Україні могли б продати землю за такі кошти і покласти їх на депозит. Тоді вони отримували б дохід у вигляді дивідендів не по 200 гривень на місяць, як за оренду паю, а близько 1500-2000 гривень на місяць.

На мою думку, Україна втратила уже кілька вдалих моментів для введення ринку землі. У 2002 році, коли вступив в дію Земельний кодекс, у 2007 - перед світовою фінансово-економічною кризою і в 2012 році – перед Революцією Гідності. Тоді були більш-менш сприятливі економічні передумови, щоб зробити землю реальним (дорогим) товаром.

Маю й інші побоювання, що коли Україна таки «розродиться» ринком земель с/г призначення, продавати, як може виявитися, вже не буде чого. Так, наприклад, у Київській області практично земель сільгосппризначення уже не залишилося.

### **Тільки зараз селяни почали боротися зі своєю «колгоспною психологією»**

Ми багато спілкуємось із простим людям. Власникам землі взагалі не має значення, чи є ринок землі, чи діє мораторій на її продаж. Переважно вони живуть ще в «колгоспному вимірі», коли за них усе вирішує хтось, але не вони самі. Та й вигоди від своїх паїв – хіба що корм худобі та пару мішків муки, щоб з голоду не вмерти. Повірте, я вже більше десяти років з цією «колгоспною» психологією борюся, а ми деколи зустрічаємось з тим, що власники землі беруть і підписують порожні договори оренди та ще з мінімальним відсотком орендної плати! От якби селяни свідомо вимагали орендної плати на рівні не менше 10 %...

У рамках проекту «Підвищення рівня ефективності державної політики в аграрному секторі Тернопільської області», який зараз Спілка впроваджує при підтримці Проекту USAID AgroInvest, ми провели кілька експертних обговорень за участі й аграріїв, і власників землі. Представники агробізнесу вважають, що якщо



зараз зняти мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення, то вони можуть залишитися без роботи, бо землі скуплять ті, хто має великі гроші. Іншої думки, наприклад, власники землі – пенсіонери. Їм би хотілося на старість, після багатьох років праці в колгоспі, відчувати, що таке бути справжнім власником землі. Нагадаю, що з 7 млн громадян України, які отримали у власність земельні ділянки, мільйон уже померли. Ці громадяни так і не встигли скористатися перевагами приватної власності на землю.

#### **Спілка надає юридичну підтримку власникам землі**

Уже багато років ми ставимо перед собою завдання — надавати інформаційно-консультаційну та юридичну підтримку власникам землі. А це — організація виїзних семінарів, робота телефону «гарячої лінії» та інформаційні матеріали у «Вільному житті плюс». Щодо навчальних семінарів, основне їх спрямування — зе-

мельне право. Втім, якщо сільську громаду цікавлять питання цивільного, кримінального права, актуальні проблеми фінансового сектору економіки, юристи проекту нададуть кваліфіковані консультації й поради. Ознайомитися з графіком навчальних семінарів можна, звернувшись в офіс «Спілки власників землі» за адресою: м. Тернопіль, Майдан Волі, 4, офіс 37, або зателефонувавши на номер (0352) 52-68-19.

Для допомоги власникам землі, керівникам сільськогосподарських підприємств, фермерам у рамках проекту відкрито юридичну приймальню, у яку можна звернутися за юридичною консультацією та допомогою. Консультації можна отримати за телефонами у Тернополі: 52-68-19, 55-00-27 (з 9 год. по 17 год. щодня, окрім вихідних). Анонси подій в рамках проекту – на сайті [www.agroinvest.org.ua](http://www.agroinvest.org.ua)

*Лариса РИМАР,  
голова ТОГО «Спілка власників землі»*

Проект USAID АгроІнвест

Вул. Володимирська, 4,  
2-й поверх  
м. Київ, 01001 Україна  
Тел.: (+38044) 232-97-55  
Факс: (+38044) 232-97-56

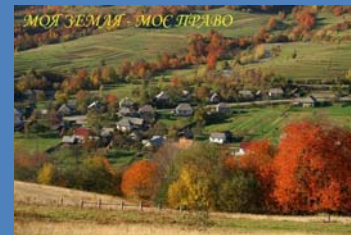
[www.agroinvest.org.ua](http://www.agroinvest.org.ua)

Випуск цього Вісника став можливим завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID).

Зміст випуску є винятковою відповідальністю авторів та необов'язково відображає точку зору USAID або уряду США.

## Моя земля – моє право

Уже третій рік Проект USAID АгроІнвест спільно з Українським освітнім центром реформ (УОЦР) розпочав інформаційно-просвітницьку кампанію з питань права власності на землю **"Моя земля – моє право"**.



Метою проведення інформаційно-просвітницької кампанії з питань права власності на землю є підвищення рівня обізнаності громадян – власників земельних ділянок про їхні земельні права, популяризація практики створення на місцях асоціацій дрібних землевласників, які сприятимуть захисту їх інтересів та посиленню позицій у переговорах з орендарями, просвіта громадян – дрібних землевласників – з метою формування в них спроможності приймати поінформовані рішення щодо купівлі-продажу земельних ділянок в умовах працюючого ринку сільськогосподарської землі, просвіта власників дрібних фермерських господарств з метою формування в них спроможності захистити свої господарства в умовах функціонуючого ринку землі (включно з просвітою з питань доступу до кредитів на придбання земельних ділянок та викупу на виплат; реструктуризації фермерських господарств тощо), роз'яснення цільовим аудиторіям змісту останніх законодавчих новацій, їх впливу на земельні права, ризики та можливості, що виникають у зв'язку з їх ухваленням, інформування всіх цільових категорій населення про наявних на місцях надавачів правової допомоги з надійною репутацією.

Зasadничим принципом проведення інформаційної кампанії є скоординоване як тематично, так і в часі поширення інформації в телевізійних і радіопрограмах, в радіо- і відеосюжетах, на засіданнях Національного прес-клубу з аграрних та земельних питань, через Інтернет, у друкованих інформаційних матеріалах, в ухвалі проведення прес-турів. Така часова і тематична єдність дозволяє досягти ефекту масованого інформаційного впливу.

Радіо- і телевізійні програми транслюються на загальнонаціональних каналах. Обласними державними телерадіокомпаніями будуть запропоновані змонтовані програми для ретрансляції.

Усі випуски радіопрограм, телепрограм, ток-шоу на радіо, відео- і радіосюжети можна прослухати або переглянути на веб-каналі **YouTube**.

Тематично узгоджені з радіо- і телевізійним продуктом інформаційні матеріали (коментарі, інформаційні повідомлення, інтерв'ю, аналітичні та роз'яснювальні матеріали) розміщуються на сайтах УОЦР, Проекту АгроІнвест та адресно поширюються серед журналістів, які спеціалізуються на висвітленні земельної тематики, та редакції центральних та місцевих ЗМІ, що ведуть рубрики з питань реформування земельних відносин. Поширювані у такий спосіб інформаційні матеріали пропонуються редакторам місцевих ЗМІ для безоплатного перепроду та журналістам як фактаж в авторських публікаціях.

Проблеми, які виносяться для обговорення в ході проведення засідань Національного прес-клубу з аграрних і земельних питань та прес-турів, споріднені з підготовленими інформаційними матеріалами, радіо- і телевізійним продуктом. Інформаційні матеріали, анонси радіо- і телевізійних програм, засідань Національного прес-клубу з аграрних і земельних питань та останні новини про реалізацію програми "Моя земля – моє право" розміщуються на сайтах УОЦР і Проекту АгроІнвест.

### Сторінка Національного прес-клубу у **Facebook**

**У липні 2015 року було підготовлено:**

#### **Інформаційні матеріали для ЗМІ:**

- Як позначиться адміністративно-територіальна реформа на земельній реформі?
- Європейські стандарти безпечності харчових продуктів приживаються в Україні

#### **Радіопередачі:**

- 28.07.2015 "Як впливає чинний порядок нарахування житлово-комунальних субсидій на розвиток кооперативного руху в Україні?"
- 21.07.2015 "Чи готові сільгоспвиробники до ведення в дію з 20 вересня 2015 року Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»?"
- 14.07.2015 "Чи вигідно об'єднуватися в полунічні кооперативи?"
- 07.07.2015 "Що стримує розвиток малого і середнього бізнесу на селі?"